

ΤΟ ΣΤΟΙΧΗΜΑ ΤΟΥ ΑΡΑΧΘΟΥ (Φεβρουάριος 2008)

Συγγραφέας: ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

Τα νέα είναι χωρίς αμφιβολία καλά για τα Τζουμέρκα, καθώς η κατασκευή του υδροηλεκτρικού φράγματος του Αγίου Νικολάου στον Άραχθο, στα όρια των Νομών Ιωαννίνων και Άρτας, από την εταιρεία Μηχανική Α.Ε. φαίνεται πως ματαιώνεται. Το Ε΄ Τμήμα του Συμβουλίου της Επικρατείας, εστιάζοντας στην ασυμβατότητα του έργου με τις κατευθύνσεις του εγκεκριμένου χωροταξικού σχεδίου της Περιφέρειας Ηπείρου, ακύρωσε τις σχετικές διοικητικές πράξεις έγκρισης περιβαλλοντικών όρων και άδειας παραγωγής ενέργειας.

Πρόκειται για την ευνοϊκή δικαστική κατάληξη ενός πολύχρονου αγώνα της συντριπτικής πλειοψηφίας των κατοίκων, των συλλογικών φορέων και των ΟΤΑ της περιοχής. Ενός αγώνα, που κλιμακώθηκε με επανειλημμένες συγκεντρώσεις εκατοντάδων ανθρώπων στις γέφυρες του ποταμού, τεκμηριώθηκε με επιστημονικά δεδομένα από πολλούς κλάδους, ακόμη και από πιλοτικές μελέτες διεθνών οργανισμών όπως ο ΟΟΣΑ, και έθεσε στην ημερήσια διάταξη γενικότερα ερωτήματα για τη διαχείριση του νερού και το μέλλον της ορεινής Ελλάδας.

Όχι, οι κάτοικοι των Τζουμέρκων δεν έγιναν ξαφνικά όλοι οικολόγοι. Απλά έβγαλαν τα συμπεράσματά τους από το ήδη υφιστάμενο μεγάλο φράγμα Πουρναρίου και πείστηκαν ότι η διατήρηση της φυσιολογικής ροής ενός από τα πιο ορμητικά και βουερά ποτάμια της χώρας μπορεί να συμβάλει αποφασιστικά στην αναζωογόνηση μιας ερημωμένης σήμερα περιοχής (λ.χ. με άξονα τη ραγδαία αναπτυσσόμενη τουριστική δραστηριότητα του ράφτινγκ και των άλλων ποτάμιων αθλημάτων), ενώ αντίθετα η φραγματοποίηση και η μετατροπή του Αράχθου σ΄ ένα διαδοχικό σύστημα ξηροποτάμων και τεχνητών λιμνών δεν συνδέεται με την οικονομική ανάπτυξη της περιοχής αλλά με τα κέρδη των ενδιαφερόμενων εταιρειών.

Ας προστεθεί ότι το επίδικο φράγμα με προβλεπόμενο ύψος 86 μέτρων κατατάσσεται στην κατηγορία των μεγάλων, τα οποία δεν θεωρούνται ούτε επιστημονικά ούτε νομικά ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, αμφισβητούνται διεθνώς λόγω των σοβαρότατων αρνητικών επιπτώσεων στο περιβάλλον και κατασκευάζονται

πλέον κατά κύριο λόγο στον Τρίτο Κόσμο, όπου προκαλούν μεγάλα κινήματα αντίδρασης.

Ωστόσο, το εμβληματικό στοιχείο της κινητοποίησης υπήρξε αναντίρρητα η πέτρινη γέφυρα της Πλάκας, η μεγαλύτερη μονότοξη στα Βαλκάνια και πραγματικό κόσμημα της λαϊκής αρχιτεκτονικής. Το πέρασμα αυτό συνδέεται με σημαντικά γεγονότα της νεώτερης ελληνικής ιστορίας, υπήρξε θέατρο σφοδρών μαχών κατά τους ελληνοτουρκικούς πολέμους και κατά τη διάρκεια της γερμανικής κατοχής, ενώ τον Φεβρουάριο του 1944 φιλοξενήθηκε εδώ η Συνδιάσκεψη της Πλάκας μεταξύ των ελληνικών αντιστασιακών οργανώσεων. Η προστασία όχι μόνο της γέφυρας και του γειτονικού τελωνείου, αλλά του τοπίου συνολικά, της διαλεκτικής ενότητας φύσης και μνημείων, από τον κίνδυνο μετατροπής της περιοχής σε απονεκρωμένο λασπότοπο βιώθηκε ως ζήτημα τιμής για τα Τζουμέρκα, απέκτησε δηλαδή χαρακτήρα υπεράσπισης της ταυτότητας μίας ολόκληρης περιοχής. Ακριβώς όπως αντιλαμβάνεται το προστατευτέο αντικείμενο η Διεθνής Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την προστασία του τοπίου (Σύμβαση της Φλωρεντίας), την οποία, παρ' ότι υπέγραψε, αποφεύγει να επικυρώσει η ελληνική Πολιτεία.

Η άλλη αυτονόητη κυβερνητική υποχρέωση είναι η διαχείριση του μοναδικού πολιτιστικού, φυσικού και βιολογικού πλούτου της περιοχής. Η εξαγγελθείσα ίδρυση και λειτουργία του Εθνικού Πάρκου Τζουμέρκων επιβάλλεται να γίνει χωρίς συμψηφισμούς του τύπου «και περιβάλλον και φράγμα», και χωρίς εκπτώσεις στα όρια και στο περιεχόμενο της προστασίας. Εννοείται ότι η ζώνη απόλυτης προστασίας της κοίτης του ποταμού θα πρέπει να επεκταθεί και νοτιότερα, εκεί όπου προβλεπόταν ο σχηματισμός του ταμιευτήρα.

Βοηθώντας και του Δ' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης, για πρώτη φορά έπειτα από τον Εμφύλιο, η ορεινή Ελλάδα βρίσκεται στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος. Ορισμένοι την αντιλαμβάνονται ως επενδυτικό Ελντοράντο και άλλοι, οι περισσότεροι, ως προορισμό «αποδράσεων» για τα εορταστικά τριήμερα. Αυτά όμως που η ίδια χρειάζεται είναι βασικές υποδομές, πολιτικές μεταφορές πόρων και αναπτυξιακός σχεδιασμός με κριτήριο τη βιωσιμότητα.

Το άρθρο δημοσιεύθηκε στην Εφημερίδα «ΤΑ ΝΕΑ» την 1η Φεβρουαρίου 2008, σ. 6.